

**ХУДАЛДАА, АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ТАНХИМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ
/ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-ИЙН ТӨСӨЛ БОЛОН ХАМТ ӨРГӨН
МЭДҮҮЛСЭН ХУУЛИЙН ТӨСЛҮҮДИЙГ ХЭЛЭЛЦЭХ ЭСЭХ ТАЛААРХ
ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ САНАЛ, ДҮГНЭЛТ**

2026 оны 04 дүгээр
сарын 21-ний өдөр

Улаанбаатар
ХОТ

Илтгэгч нь: Улсын Их Хурлын гишүүн М.Энхцэцэг

Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин, Х.Ганхуяг нараас 2025 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэх эсэх асуудлыг Эдийн засгийн байнгын хороо 2026 оны 04 дүгээр сарын 21-ний өдрийн хуралдаанаараа хэлэлцлээ.

Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хууль 1995 онд батлагдан 30 гаруй жил хэрэгжих хугацаанд манай улсын эдийн засаг, хууль, эрх зүй, бизнесийн орчин, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл, засаглал, хэлбэрт томоохон өөрчлөлтүүд гарсан боловч энэ хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийхэд танхим нь аж ахуйн нэгж байгууллагуудын хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөх, хамгаалах эрх зүйн орчин сул, танхимаас төрийн байгууллагад гаргасан саналыг нь хүлээн авах байдал хангалтгүй, аймгийн салбар танхимууд бие даан үйл ажиллагаа явуулах чадамж сул, танхимын тогтолцоог бүс нутгийн зарчимд тулгуурлан байгуулах нь оновчгүй зэрэг дүгнэлтүүд гарсан тул танхимын одоогийн бүтэц, тогтолцоо, гишүүнчлэл, санхүүжилт, зорилт, чиг үүргийг өнөөгийн эдийн засаг, бизнесийн нөхцөл байдалтай уялдуулан өөрчлөх хэрэгцээ, шаардлагатай гэж хууль санаачлагчдын зүгээс үзэж хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулсан байна.

Хуулийн төслийг d.parliament.mn цахим сайтад байршуулж иргэд, олон нийтийн саналыг авч байна.

Байнгын хорооны хуралдаанаар хуулийн төслийг хэлэлцэх үед Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Ганбаатар үндэсний “ТОП-100” аж ахуйн нэгжүүдийн бизнесийн үйл ажиллагааг үнэлж, эрэмбэ тогтоодог одоогийн шалгаруулалт, шалгуур үзүүлэлтүүд хэр оновчтой талаар, Үндэсний танхим буюу толгой танхимтай байх ач холбогдлын талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Уянгахишиг хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлд заасан Үндэсний танхим нь гэрээний үндсэн дээр үзүүлдэг үйлчилгээнүүдээ шилжүүлэх зохицуулалт нь одоо үйл ажиллагаа явуулж байгаа худалдааны танхимууд үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэн явуулах боломжтой эсэх талаар, эсхүл гэрээ хийсний үндсэн дээр үйл ажиллагаагаа явуулах шаардлага үүсэх эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн С.Эрдэнэбат хуулийн төсөлд санал авахдаа хуулийн үйлчлэлд эрх ашиг нь хөндөгдөх үйлдвэрчний эвлэлүүдийн саналыг авсан эсэх, танхимын удирдлага, удирдах зөвлөл зэрэг зохион байгуулалттай холбоотой дүрмээр зохицуулах харилцааг хуулиар зохицуулах нь оновчтой эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Заяабал хуулийн төсөлд Засгийн газраас өгсөн барааны гарал үүслийн гэрчилгээг гаалийн байгууллагад хариуцуулж

гүйцэтгүүлэхийг зөвлөсөн Дэлхийн гаалийн байгууллагын саналын талаар, “Монголд үйлдвэрлэв” зураасан код, шошгыг ашиглан үндэсний бараа, бүтээгдэхүүнүүдийг дуурайлган гадаад улсад үйлдвэрлэж, үндэсний үйлдвэрлэгч, дотоодын аж ахуйн нэгжүүдийн эрх ашгийг хохироож байгаа талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн О.Батнайрамдал Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуультай хэрхэн уялдах, жижиг, дунд, бичил бизнес эрхлэгчдийн төлөөлөх эрхийг хэрхэн баталгаажуулсан, улс төрөөс ангид байлгах хуулийн хязгаарлалтыг хуулийн төсөлд хэрхэн тусгасан талаар, төрийн өмчит компаниудыг танхимд хамааруулахгүй байгаа нь оновчтой эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Мөнхсоёл олон салбар танхимуудад элсэхэд хураамж төлөлт давхардах эсэх, хариуцлагын тогтолцоо, үндэсний аж ахуйн нэгжүүдээ эрэмбэлж байгаа “ТОП-100” өргөжүүлж, шалгуур үзүүлэлтийг шинэчлэх, жижиг, дунд, бичил бизнесүүдээ олон нийтэд таниулж, сурталчлах талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Очирбат хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, 18 дугаар зүйлийн 18.4-т зааснаар танхим нь төрийн байгууллагын зарим чиг үүргийг хариуцан хэрэгжүүлэх, төрийн байгууллага, албан тушаалтнаас дэмжлэг, туслалцаа авах зэрэг асуудлыг тусгасан нь зохистой эсэх, танхимын удирдлага улс төрийн намын харьяалалгүй байх зохицуулалтыг сайжруулах, гадаад улсад хуурамчаар үйлдвэрлэгдсэн бараа, бүтээгдэхүүнд “Монголд үйлдвэрлэв” зураасан код, шошгыг ашиглаж байгаад хэрхэн хяналт тавьж байгаа талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалан танхимд татвар, хураамж төлдөг аж ахуйн нэгжүүдийн тоо, гишүүнчлэл, жилийн төсөв, түүний хэдэн хувь нь татвар, хураамжийн орлого, хэдэн хувь нь бусад орлогын талаарх мэдээлэл, хараат бус, бие даасан институт болох чиглэлд ямар арга хэмжээ авч байгаа талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн М.Мандхай том групп компаниудын нөлөөллөөс хэрхэн хамгаалах, танхимын ерөнхийлөгч, удирдах зөвлөлийн хариуцлагын механизмын талаар тус тус асуулт асууж, хариулт авсан болно.

Мөн Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамц үндэсний аж ахуйн нэгжүүдийг том байх тусмаа топ, шилдэг аж ахуйн нэгж гэж эрэмбэлэхээсээ илүүтэй, салбар танхимууд дээрээ олон улсын сайн жишгийг нэвтрүүлсэн байдлаар нь эрэмбэлдэг болох талаар, Их Хурлын гишүүн Г.Очирбат Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 1-д заасан төрийн гүйцэтгэх чиг үүргийг төрийн бус байгууллагад хариуцуулан гүйцэтгүүлж санхүүжүүлэх нь зохисгүй байгаа талаар, Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалан хууль батлагдаж салбар танхимууд бий болсон тохиолдолд өөрсдийн ашиг сонирхол, олон янз байдал, үнэт зүйлээрээ эвлэлдэн нэгдсэн байгууллагуудыг хүчээр нэгтгэх нь ардчиллын зарчимд нийцэж байгаа эсэх, одоо үйл ажиллагаа явуулж байгаа, эрх ашиг нь хөндөгдөж байгаа талуудын санал, дүгнэлтийг авах талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн М.Мандхай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, зорилтын талаар, хууль батлагдсанаар аж ахуйн нэгж, бизнес эрхлэгчдэд ямар давуу талыг бий болгох, жижиг, дунд, бичил бизнесүүдийг хэрхэн хамгаалах, том групп компаниудыг охин компаниудын хамт танхимд гишүүнээр элсдэг явдлыг хязгаарлах зохицуулалтуудыг хуульд нэмж тусгах, хуулийн төслийг сайжруулах шаардлагатай талаар тус тус санал хэлсэн болно.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.11-д заасныг үндэслэн хуулийн төсөл тус бүрийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжих эсэх асуудлаар санал хураалт явуулахад Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төслийг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн 47.6 хувь буюу төслийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжээгүй бөгөөд мөн хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх дэмжээгүй болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Статистикийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Өрсөлдөөний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эрчим хүчний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Чөлөөт бүсийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эвлэрүүлэн зуучлалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслүүдийг хэлэлцэх эсэх талаарх Эдийн засгийн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

**ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ХУРАЛДААН
ДАРГАЛАГЧ**

Л.СОРОНЗОНБОЛД